

Avrupa Batı Trakya Türk Federasyonu Föderation der West-Thrakien Türken in Europa Federation of Western Thrace Turks in Europe Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Τούρκων Δυτικής Θράκης

NGO in Special Consultative Status with the Economic and Social Council of the United Nations

ABTTF • Johannisstraße 50, 58452 Witten • Tel.: +49.2302.913291 • Fax: +49.2302.913293 • E-mail: info@abtff.org • www.abtff.org

V. Uluslararası Batı Trakya Türkleri Kurultayı 15-17 Eylül 2006, İstanbul

ABTTF Heyeti:

Din İşleri ve Vakıflar Komisyonu

Yavuz CEMALİ, Başkan Yard.
Sevket CEVDET, Din ve Sosyal Çalışma Grubu

“Din işleri ve vakıflar” konusunda Yunanistan’da ihlal edilen azınlık hakları

Yunanistan’da yaşayan Batı Trakya Türklerinin azınlık hakları, tüm diğer alanlarda olduğu gibi, din işleri ve vakıflar konusunda da ihlal edilmektedir. Yunanistan içerisinde yaşayan ve sayıları zaman içerisinde 150 bine kadar düşen Türklerin azınlık hakları, 1923 yılında imzalanan Lozan Barış Antlaşması hükümlerince belirlenmiş olmasına rağmen, bugün bir Avrupa Birliği ülkesi olan Yunanistan’da hala uygulanmamaktadır.

1967 yılında başa gelen cunta iktidarıyla birlikte, Yunanistan’da yaşayan azınlıklar başta insan hakları ve demokrasi olmak üzere pek çok alanda sorun yaşamaya başladılar. O dönem, Batı Trakya’daki Türk azınlığı, her iki devlet arasında yapılan anlaşmalarla güvence altına alınan tüm haklarını bir anda kaybetti. Aynı yıl, Yunanistan’ın el koyduğu, müftülükler ve vakıflar, 1974 yılında demokratik sisteme dönülmüş olmasına rağmen, bir daha azınlıkların özgür iradesine bırakılmadı.

Yunan hükümeti, ayrıca, 1913 yılında imzalanan Atina Antlaşması’na dayanan ve Türk Azınlığın en yüksek dini, idari ve hukuki makamı olan müftünün azınlık tarafından seçilmesi esasını getiren 1920 tarih ve 2345 sayılı yasayı, 24 Aralık 1990 tarihinde yayınladığı bir kararname ile yürürlükten kaldırmış ve müftü seçme hakkını azınlığın elinden alarak, “tayin” esasını getirmiştir. Ancak yasa değişiklikleri Yunanistan’ın ahdi yükümlülüklerini ortadan kaldırmaktadır. Bu şekilde Atina Antlaşması’nı ihlal eden Yunanistan, Yunan Kilisesi’ne tanıdığı Metropolitleri, Yahudi Cemaatlerine tanıdığı yöneticilerini ve hahamlarını seçme hakkını, Türk Azınlığından esirgeyerek, her türlü hayır kurumu, okul ve benzeri kurumları kurmak,

yönetmek ve denetlemek hakkı güvence altına alan, azınlıklara ve diğer vatandaşlara tanınan hakların tamamının tanınacağını belirten Lozan Antlaşması'nın 40. Maddesini de ihlal etmektedir.

Yunanistan'daki insan hakları ihlali uluslararası kurumlar tarafından da kabul edilmiştir

Batı Trakya'da yaşanan azınlık hakları ihlalleri, yalnızca azınlık tarafından değil, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Uluslararası İnsan Hakları Helsinki İzleme Komitesi tarafından da açıkça ortaya konmuştur.

Türkiye ve Yunanistan arasında, her iki ülkede yaşayan azınlıklara ilişkin karşılıklı suçlamaların sürdüğü 1990'lı yıllarda, Batı Trakya Türk azınlığına yönelik uygulamalar Helsinki Watch (Uluslararası İnsan Hakları Helsinki İzleme Komitesi) tarafından gündeme alınmış ve Yunanistan'daki incelemeler sonucunda bir rapor hazırlamıştır. Bu rapor kapsamında, Yunanistan'a din özgürlüğü konusunda şunlar önerilmiştir:

- „Türk azınlığın; toprak ve ev alım-satımı, okullar, camiler inşa etmek, onarmak ve genişletmek konularında politikada ve uygulamada eşit haklara sahip olduklarının garanti edilmesi“
- „Türk azınlığın, müftü seçimi ve dinsel gelirlerinin kontrolünü içeren, dini özgürlüklerinin sağlanması“

Yukardaki, Uluslararası İnsan Hakları Helsinki İzleme Komitesi tarafından Yunanistan'a sunulan öneriler, dolaylı olarak Yunanistan'ı kaybettiği davalarla sürekli mahkum eden Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından tekrarlanıyor.

Aga'nın hayatı Yunanistan'ın “din özgürlüğü”ne yaklaşımını gözler önüne sermektedir

Geçtiğimiz hafta kaybettiğimiz, İskeçe Seçilmiş Müftüsü Mehmet Emin Aga, ölümünden çok kısa süre önce, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde Yunanistan'a karşı açtığı ikinci davayı da kazanmıştı. Ölümünden bir ay öncesine kadar savaş veren Aga'nın hayatı, Yunanistan'ın azınlıklara tanıdığı din özgürlüğünü görebilmek adına çok önemlidir.

1990 yılında İskeçe Müftüsü Hafız Mehmet Emin Aga vefat ettiğinde, Batı Trakyalı Türk azınlık, Hafız Mehmet Emin Aga'nın oğlu, Mehmet Emin Aga'yı “seçilmiş müftü” ilan etti. Türk azınlığın seçtiği müftüyü kabul etmeyen Yunanistan, göreve başka bir din adamını atadı. Aga vefatına kadar Yunanistan tarafından „atanmış müftülerin makamını gasp ettiği“ gerekçesiyle yargılandı. Lamiya, Larisa, Selanik ve Kavala gibi mahkemeler arasında mekik dokuyan Aga; 129 ay hapse mahkum oldu. İskeçe Müftüsü, defa-

larca fanatik Yunanlıların saldırılarına mağruz kaldı. 1994'te 6 ay hapis yatan Aga, sağlık durumu nedeniyle serbest bırakıldı. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Mehmet Emin Aga'nın vefatından bir ay önce, din ve vicdan özgürlüğünü ihlal ettiği gerekçesiyle Yunanistan'ı 3 bin Euro ödemeye mahkum etti.

Müftülük sorunu dışında, camii ve diğer kutsal mekanların inşaatı ve tamir izinlerinde çıkarılan güçlükler, kutsal yerlere yapılan saldırılar ve din özgürlüğü konusundaki diğer baskılar da ayrıca üzerinde durulması gereken diğer sorunlar.

Yunanistan'daki azınlık vakıfları da hala kanayan yaralar arasında

1967'de iktidara gelen cunta idaresinden bu yana, yöneticileri azınlık tarafından seçilemeyen Batı Trakya Türk azınlığına ait vakıflarla ilgi sorunlar da çözülmedi.

Cuntanın iktidara gelişinin hemen ardından çıkardığı "Kamu düzeninin yeniden kurulmasına ilişkin yasa" azınlık vakıflarının yönetimlerini de kapsamış, o güne dek görevde bulunmuş azınlığın seçtiği kişiler yerine, yeni yöneticiler atanmıştı. 1974'de ülkeye demokrasinin tekrar gelişinin ardından da değişmeyen durum 1980 yılında çıkarılmak istenen bir yasa ile daha da olumsuz hale getirilmek istendiyse de, Türkiye'nin ve Avrupa Birliği'nin baskıları sonucu, Yunanistan çıkardığı yasayı uygulamaya sokamadı.

Vakıflar üzerinde sıkı bir devlet kontrolü getiren ve devletin vakıf mallarına el koymasına izin veren bu yasa, 1991'de kargaşa halinden istifade edilerek yürürlüğe sokuldu. Azınlık mülklerinin yasanın yürürlüğe girişine kadar resmi dairelere eldeki resmi belgelerle bildirme zorunluluğu getiren, aksi halde devlete bu mülklere el koyma şansını veren yasa; savaş, yağma ve göçün yoğun yaşandığı bölgede pek çok belgenin kaybolduğu göz önünde bulundurulunca hala azınlık vakıfları üzerinde bir baskı aracı olarak kullanılmaya devam ediyor.

Diğer yandan Lozan Antlaşması ve antlaşmanın hükümlerini iç hukuka yansıtan yasalar gereğince azınlık vakıflarında yapılması gereken seçimler henüz yapılabilmemiş değil. Azınlığın kendi mülklerini yöneten kişileri tespit ve buna bağlı olarak kontrol edememesi anlamına gelen durum, azınlık tarafından sürekli ciddi tepki almaktaydı. İskeçe'deki vakıf idaresinin, vakıf mülklerini kat karşılığı müteahhitlere devretme kararı, bu anlamda bardağı taşıran damla oldu.

Yunanistan'ın Batı Trakya'daki Türk azınlık vakıflarına yönelik tutumunun aksine Türkiye, İstanbul'daki 61 Rum azınlık vakfına, 1991 yılında tek taraflı olarak yönetim kurullarını belirlemesi için seçim

yapılmasına, ayrıca 1998'de yönetim kurulu üye sayıları üç ve üçün altına inen beş Rum Vakfı'nın yönetim kurulu seçimlerinin yenilenmesine izin vermiştir.

Bir Avrupa Birliği ülkesi olan Yunanistan'ın, artık insan hakları ve demokrasi konusunda daha bilinçli bir politika izlemesi gerekmektedir. Avrupa'da, azınlıklara verilen bir hakkın kullanılmaması bir yana, azınlıkların, yaşadığı ülkelerde daha rahat ve insanca yaşamaları için her geçen gün yeni bir yasa çıkarılmaktadır. Bizler Yunanistan'da, Türk ve Müslüman kimliğimizle yaşıyoruz, Yunanistan'ın, yasalarla güvence altına alınan dini özgürlüğümüzü kısıtlama hakkı yoktur. Vakıflarımız da azınlığımızın bel kemiğidir.

Tüm bu yaşanan sorunların ortadan kaldırılması için, birlik ve beraberlik içinde, yılmadan hak arama çalışmalarımıza devam etmeliyiz. Hem Avrupa Birliği'nin yasaları hem Ananvatanımız Türkiye arkamızda olacaktır.